

SIR CRISPIN TICKELL

President emèrit de l'Institut del Clima a Washington

«Desenvolupament significa que cada país s'hauria de desenvolupar segons els seus recursos i aptituds»

Escrit per Begoña Vendrell i Patricia Homs | © Fotografies d'OMNIS CELLULA

Que Sir Crispin Tickell sigui conegut com el *diplomàtic verd* no ens ha d'estranyar. Els seus càrrecs actuals, president emèrit de l'Institut del Clima a Washington i director del Programa de Previsió de Polítiques de l'Institut James Martin per a la Ciència i la Civilització, de la Universitat d'Oxford, ho ratifiquen. Però també es pot comprovar en el seu currículum passat, des del seu pas per les Nacions Unides (entre 1987 i 1990 va induir les negociacions que van portar a convocar la primera convenció sobre el canvi climàtic i va ser el promotor de la Cimera de la Terra de Rio de Janeiro el 1992) o el seu paper com a assessor en qüestions ambientals dels primers ministres britànics Margaret Thatcher i John Major. Només són alguns exemples de la tasca constant i indispensable d'aquest expert internacional en medi ambient que va començar la seva carrera acadèmica en la història moderna. En aquestes línies ens parla dels seus inicis, de les implicacions (i explicacions) de la teoria de l'evolució i de com interacciona amb la societat o el medi ambient.

Després d'haver estudiat història moderna, com és que es va interessar en temes més biològics?

Suposo que, com a historiador, em vaig interessar en el que anomeno *paleohistòria* i no pas en la història moderna, ja que si et passes tota la vida llegint sobre reis i reines i batalles, t'avorreixes. Ràpidament em vaig convèncer que les malalties i el clima eren dos factors molt importants en la història humana. Aleshores, el meu interès en la història durant l'època universitària es va traduir en un interès per la història del passat molt llunyà.

Per això també es va interessar per la teoria de l'evolució?

En realitat, tinc una connexió familiar amb la teoria de l'evolució. Coneixeu Charles Darwin, oi? Coneixeu T. H. Huxley? Era el meu rebesavi. Així que a la família sempre hi va haver un gran interès per aquest tema.

Creu que la teoria de l'evolució avui ja és assumida per la societat?

És com la gravetat, és una cosa que passa.

Però encara hi ha adversaris, gent que hi està en contra...

Els guillats! L'evolució té molt a veure amb l'anomenat *temps profund* (*deep time*), que es tracta del sentit d'anar molt cap enrere en el temps. En el moment que t'allunyes de la cronologia bíblica comences a adonar-te de la veritable extensió de la història de la Terra, i comences a veure les coses en perspectiva: veus que els humans som una espècie animal com qualsevol altra espècie animal, que som una espècie animal molt recent, que estem connectats amb totes les altres espècies animals... Sabíeu, per exemple, que tenim més bacteris que cèl·lules al nostre cos? I que no podríem respirar o menjar un àpat digerible sense l'ajuda d'aquests bacteris? En altres paraules, tots som animals que formem part d'un ambient natural particular, i estem sotmesos a l'evolució, que significa 'canvi'. *Canvi* degut a la selecció natural, com va proposar Darwin, *canvi* degut a la simbiosi o les relacions amb altres animals, *canvi* degut als transposons, seqüències de DNA que es poden desplaçar dins el genoma, i, sens dubte, *canvi* degut a les mutacions. Totes aquestes coses estan passant constantment i l'evolució es mou constantment en diferents direccions.

La pregunta és: Hi haurà un efecte sobre l'evolució humana? En certa manera, estem conservant molts més humans del que fèiem en el passat, i mantenim viva una població que segons la teoria darwiniana hauria de disminuir. Pot ser que tingueu gens *dolents* que es perpetuaran quan tingueu nens. Som els humans una espècie degenerada pel fet que molts de nosaltres vivim massa temps o perquè tenim massa fills?

A part del punt de vista de la biologia, la teoria de l'evolució s'aplica també als sistemes socials, doncs?

S'ha d'anar molt en compte a l'hora d'aplicar consideracions evolutives a problemes socials. Recordeu la gran disputa que va tenir lloc durant els anys setanta amb la sociobiologia, quan hi va haver una discussió ferotge amb moltes passions engendrades. Hi ha algunes persones a qui els agrada creure que els humans són com una pàgina de paper en blanc sobre la qual s'escriu, i n'hi ha d'altres que creuen que depenem totalment dels nostres avantpassats. La veritat és que fins a un cert grau estem influïts pel que aprenem en el món del nostre voltant, i que fins a un cert grau també estem influïts per allò que heretem. De la mateixa manera, el comportament humà s'hereta, però també canvia segons la nostra experiència del món, per la qual cosa sovint les coses no són blanques o negres, sinó quelcom entre aquests dos punts. La gent que realment es va enfadar amb la sociobiologia, gairebé tota d'esquerres, volia demostrar que els humans estaven disponibles per a tot, cosa que és clarament una bestiesa. L'estudi de l'instint i de la manera en què la gent es comporta, l'anomenat *estudi de la naturalesa humana*, mostra que de fet hi ha una combinació de diversos factors.

Recordo una ocasió molt desagradable, quan algú va intentar anul·lar el discurs d'Ed Wilson a l'Associació Americana per a l'Avenc de la Ciència (American Association for the Advancement of Science [AAAS]) i la gent deliberadament organitzava coses perquè no pogués parlar, perquè estaven tan enfadats... Això demostra que es tractava d'un assumpte polític. Per tant, sí, fins a un cert punt es pot aplicar l'evolució a factors socials, però sense exagerar.

«L'EVOLUCIÓ
ÉS COM LA
GRAVETAT,
ÉS UNA COSA
QUE PASSA»

Títols, premis i càrrecs

Condecorat com a Cavaller Gran Creu de l'Ordre de Sant Miquel i Sant Jordi, i com a Cavaller Comandant de l'Orde Reial de Victòria i Albert.

Alguns dels càrrecs que ha ocupat:

- Cap de Gabinet del president de la Comissió Europea (1977-1980)
- Ambaixador britànic a Mèxic (1981-1983)
- Secretari permanent de l'Administració de Desenvolupament Exterior britànica (1984-1987)
- Ambaixador britànic i representant permanent en el Consell de Seguretat de les Nacions Unides (1987-1990)
- Rector del Green College, Oxford (1990-1997)
- President del Consell Directiu de l'Institut de Clima de Washington, DC (1990-2002)
- President de l'Associació Biològica Marina (1990-2001)
- President de l'Institut Internacional per al Medi Ambient i el Desenvolupament (1990-1994)
- President del Comitè Assessor del Govern britànic sobre la Iniciativa Darwin (1992-1994)
- Coordinador del Panel Governamental sobre Desenvolupament Sostenible (1994-2000)
- Patró del Museu Britànic d'Història Natural (1992-2001)
- Rector de la Universitat Estatal d'Arizona (2004-)

«RESISTIR-SE A
LES NOVES IDEES,
ALS CANVIS DE
PARADIGMA, ÉS UNA
CARACTERÍSTICA
MOLT HUMANA»

Descendent de Huxley

A la carrera personal de Sir Crispin Tickell, plena de fites i reconeixements, cal afegir-hi la familiar. No es pot passar per alt que l'expert forma part del llinatge de la família Huxley. Val la pena recordar-ne alguns mèrits.

Thomas Henry Huxley (1825-1895), rebesavi de Tickell, va ser un biòleg anglès, conegut com el *bulldog de Darwin* per l'aferrissada defensa de la teoria de l'evolució. Va ser una figura cabdal en el desenvolupament de l'educació científica a Anglaterra i un gran opositor dels líders religiosos que intentaven desacreditar el debat científic. Anatomista reconegut, els seus mèrits científics formen part de l'estudi de l'evolució humana. Entre els fills que va tenir, destaquen Julian Huxley, reconegut biòleg que es convertiria en un destacat divulgador científic i primer director de la UNESCO, i Aldous Huxley, escriptor preocupat pels trastorns que experimentava la civilització occidental, tema que va metaforitzar en el seu llibre més conegut, *Un món feliç* (1932), en què s'incideix en el perill que comporta que el poder polític controli el progrés científic.

I, l'evolució de la tecnologia, creu que la podem explicar?

Bé, la tecnologia sol evolucionar quan hi ha gent que intenta desenvolupar una idea i tenen els diners per fer-ho. Sovint és un procés molt difícil perquè la gent es resisteix a les noves idees, i els acadèmics són igual de tossuts que la resta de la gent en aquest sentit. Coneixeu la història de

com es va descobrir la longitud? El rellotge de John Harrison? En aquest cas, aquells que estaven determinats a no creure que un rellotge podia resoldre el problema de la longitud marítima (i que creien que l'única manera era a partir de la Lluna i les estrelles) van lluitar com dimonis per desacreditar la persona que de fet va aconseguir la resposta. Però hi ha altres històries interessants, penseu en el furor que va provocar Darwin amb les seves teories! La gent va intentar desacreditar-les de totes les maneres possibles. O de la gent que es negava a creure la teoria de la deriva continental o del moviment de plaques tectòniques de Wegener. És una característica molt humana resistir-se a les noves idees, als canvis de paradigma.

És cert que, a part de la reticència de la gent a acceptar noves tecnologies, aquestes poden tenir efectes meravellosament bons, però s'ha d'anar amb molt de compte amb el que es fa. La nanotecnologia, per exemple, conté amenaces així com promeses; per tant, s'ha de tenir molta cura de no interferir alguna cosa radicalment negativa per a l'evolució.

Creu que aquesta és una de les possibles raons per al desfàs temporal amb el canvi climàtic?

Sí, algunes persones estan furioses, s'oposen a la idea del canvi climàtic tant sí com no, i no s'hi pot raonar perquè hi creuen, no els agrada estar equivocats i volen desacreditar qualsevol cosa que pugui alterar la tranquil·litat de la seva vida.

Quina és la relació entre la crisi ecològica i la crisi econòmica?

En realitat no hi ha una relació directa, però l'actual crisi econòmica és una prova que no podem tornar a la societat de consum. La societat que tenim en aquests moments és corrupta en més d'una manera; no es tracta només de l'estupidesa i la cobdícia dels banquers —encara que això és un factor—, sinó també que el nostre ideal de felicitat significa tenir més i més coses i fer-se més ric en termes materials, i aquesta és una direcció errònia. Allò que hauríem d'estar buscant és el benestar humà i una societat ben equilibrada que cuida la gent jove i la gent gran, en la qual les persones poden explorar les seves possibilitats; però això no vol dir aconseguir un patrimoni molt gran en el sentit materialista de la riquesa. Per tant, necessitem un canvi fonamental, i l'efecte de la crisi financera pot ser fomentar aquest canvi fonamental i que la gent s'adoni que no podem continuar com fins ara. Els xine-

sos, per exemple, animen el que anomenen *creixement verd i net*, que significa tenir en compte les externalitats a l'hora de mesurar l'adquisició de la riquesa. Fins i tot tenen una paraula per descriure-ho, *xiaokung*, que significa intentar aconseguir una societat equilibrada, sense exagerar en cap direcció.

Quina és la seva opinió respecte a la comercialització de la natura, el fet de posar-li un preu?

Són gairebé tot bes-tieses, perquè, per exemple, els diversos mètodes que s'utilitzen, com l'anàlisi cost-benefici, tenen efectes profundament enganyosos, ja que aquest tipus d'anàlisi és incomplet, no té en compte les externalitats, no té en compte el treball que crea o el treball que destrueix, no té en compte el nivell social de la gent que viu en la societat sobre la qual estem parlant, sinó que ho mira tot en termes comercials, i per tant és enganyosa. Per això crec que necessitem un nou sistema de mesurament i en aquests moments hi ha molta gent treballant en això, des del Banc Mundial fins a organitzacions al Regne Unit que intenten trobar una nova metodologia amb què es pugui mesurar el benestar de la societat.

Creu que la interacció entre polítics i científics podria ajudar a assolir noves maneres de fer les coses?

Sí, en gran part es tracta exactament d'això.

D'altra banda, vostè afirma que la crisi ecològica està motivada pel creixement demogràfic...

Curiosament, al principi dels anys setanta es parlava molt del creixement demogràfic. En aquella època, estava de moda a causa de l'actitud de l'Església catòlica, amb les prohibicions dels preservatius i tota una sèrie de mesures contra les quals la gent va protestar. Ara se'n torna a parlar i es comença a pensar en els efectes del creixement demogràfic en l'ambient. Jo sovint parlo d'aquest tema, encara que potser no sigui la persona més indicada per abordar-lo, ja que jo mateix tinc fills i néts! (*Riu.*)

Quins altres factors influeixen en la crisi ecològica?

Hi ha el canvi climàtic, el creixement de-

demogràfic, l'esgotament de recursos, l'eliminació dels residus, la destrucció de la biodiversitat, que la majoria de les persones no entenen, tots els factors habituals...

El nostre sistema econòmic es pot considerar un d'aquests factors?

El sistema econòmic no és res més que la manera en què governem la nostra societat, el producte de certes actituds mentals, i això és el que es troba afectat ara mateix. Ens

estem adonant que la manera en què hem estat fent les coses no és la correcta i que s'ha de canviar. Necessitem pensar de manera diferent en tot l'espectre de les coses.

Quina opinió té del desenvolupament sostenible?

És un concepte molt elusiu, que pot significar virtualment allò que es vol que signifiqui. No obstant això, per mi, el desenvolupament no significa que tothom hagi d'industrialitzar-se, sinó que cada país s'hauria de desenvolupar segons els seus recursos i aptituds. Crec que la millor definició de desenvolupament sostenible és tractar el món com si pretenguéssim quedar-nos-hi; en altres paraules, mirar endavant i intentar anar cap a aquella visió d'una societat equilibrada que els xinesos han definit.

Per acabar, què podem fer com a individus per canviar les coses?

Heu de considerar el vostre lloc en la societat i pensar de manera diferent sobre els temes que he esmentat, això vol dir aïllar la vostra casa apropiadament, comprar un cotxe que no contamineu, mirar el nombre de fills que teniu... La primera vegada que vaig viure a Mèxic, una dona que vivia al meu carrer tenia divuit nens! I el pare del meu rebesavi va tenir vint-i-sis fills... Hem d'allunyar-nos d'aquesta *fantasia*. La taxa de naixement ideal és de 2,1. A Anglaterra, de moment, és al voltant d'1,7, però tenim molta immigració. A l'Índia, hi ha llocs on encara és de 6,5, però al sud del país torna a ser d'aproximadament 2. A Mèxic era de 5 i ara ha baixat a 2,4...; per tant, heu de pensar en el nombre de fills que tindreu, en quants viatges feu i en el vostre impacte en l'estat de la Terra, però sobretot heu de pensar diferent. |

Perfil

LLIBRE FAVORIT

El meu llibre favorit canvia. Llegeixo molts llibres i, de fet, faig ressenyes de llibres per al *Financial Times*. Ara mateix diria que les obres de Sebastian Faulks o *A portrait of the Brain*, d'Adam Zeman; aquest és molt bo.

MÚSICA

M'acostuma a agradar un compositor durant sis mesos i després canvia a un altre. En general, m'agrada molt la música de Brahms i Beethoven, i la música de cambra.

PEL·LÍCULA

Fa tres anys, aproximadament, que no vaig al cinema! De fet, molt rarament vaig al cinema, i molt rarament veig la televisió, perquè em fa venir son.

PLAT PREFERIT

M'agraden plats diferents en diferents moments.

SEGUEIX ALGUNA DITA POPULAR?

No, la veritat és que no.

TRES COSES QUE S'EMPORTARIA A UNA ILLA DESERTA

Una càmera de fotos —m'agrada molt la fotografia—, suposo que alguna cosa sobre què escriure i una cosa amb què escriure.

UN CONSELL PER ALS ESTUDIANTS

Crec que s'hauria de familiaritzar els estudiants amb els aspectes pràctics per afrontar els grans problemes. Han de poder interpretar el que és teòric i el que és pràctic; assegurar-se que qualsevol cosa que algú estigui estudiant es miri en un context més ampli. Quan era director d'una facultat d'Oxford, solia obligar els meus estudiants de medicina a explicar en deu minuts allò que estaven fent a gent que estudiava temes completament diferents, i a l'inrevés; i solia preguntar-los quin llibre estaven llegint que no fos de la seva especialitat, per animar-los a no limitar els seus horitzons mentals. El meu consell és que amplii el context i que vegin les coses en funció de les relacions entre les unes i les altres.